

Омельчук Д. В.,

Державний університет «Житомирська політехніка»

Науковий керівник: Шпиталенко Г. А.,

к.іст.н., доц., доцент кафедри теорії та історії держави і права

Державний університет «Житомирська політехніка»

м. Житомир

НАРИС ГОЛОВНИХ ЗАКОНІВ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

МИКОЛИ СЦІБОРСЬКОГО

Державно-конституційна ідея часів Радянської України знайшла свій озвиток в Конституції Миколи Сціборського. Громадсько-політичні організації та партії в еміграції відстоювали право на національне самовизначення України. Показовою в цьому плані став проєкт Конституції Української держави Миколи Сціборського (1939 року), яка визначала Україну «суверенною, авторитарною, тоталітарною та професійно – становою.

Член Проводу українських націоналістів Микола Сціборський народився 1897 року в Житомирі, брав активну участь у національно-визвольних змаганнях Української революції 1917-1920 років. Служив у кавалерії Армії УНР у званні підполковника. Брав активну участь у підготовці Конгресу Українських Націоналістів як об'єднавчого форуму для діючих на той час націоналістичних організацій, що призвело до створення Організації Українських Націоналістів. Був автором багатьох праць зокрема: «Націократія» та «Нарис проєкту основних законів (Конституції) Української держави». Основна концепція Української держави задекларована вже у першій статті проєкту: «Україна є суверенною, авторитарною, тоталітарною, професійно становою державою, що носить назву Українська держава». Ознака суверенності, безумовно, мала політичний підтекст, бо в першу чергу всі українські націоналісти прагнули створення незалежної зовнішньо і внутрішньо держави з власним суверенітетом, що повинен бути основним правовим підґрунтям становлення нової держави. Але поєднання двох непеєднаних в одному контексті ознак ставить питання, в чому розумів автор різницю авторитаризму і тоталітаризму? Коментарів Сціборського щодо цього співвідношення не залишилося. Сучасна наука розглядає їх як політичні режими, існування одного з яких виключає одночасне існування іншого.

Розглянемо докладніше, який режим пропонує Сціборський для України. Проєкт Конституції отожднює Голову Держави із Вождем Нації, через якого справжній суверен – Українська Нація – здійснює всю повноту влади, надає йому неймовірно широкі повноваження: довічне правління; повнота верховної влади, «за здійснення якої він відповідає перед Богом, Нацією і власним сумлінням»; очолює Державний Уряд; має вищий догляд за чинністю законодавчих, виконавчих, судових органів; оголошує війну і заключає мир тощо. «Обсяг повноважень Голови дозволяє зробити висновок про його фактично необмежену владу». Отже, це класичний вождь середини ХХ ст.

Державний контроль передбачений проектом в сфері фінансів, економіки, в соціальній – зокрема, праця визнавалася як суспільний і етичний обов'язок всіх громадян. Заборона існування політичних партій, ідеологічно вільних гуртів. Єдиною ідеологією є ідеологія Українського Націоналізму, а єдиною формою політичної організації суспільства є ОУН. Отже, контроль держави над громадянами повинен бути дуже сильним, загальним, а засади державної політики – тотальність, інтегралізм і централізація влади. Водночас проектом допускалися «здорові» форми децентралізації і місцеве самоврядування, але в межах залишкової компетенції. За громадянами визнавалася низка цивільних прав (власності, на шлюб та ін.) і свобод (вільного вибору професії, місця проживання тощо), навіть політичних, проте в обмеженому вигляді, чужоземці обмежувалися лише в політичних правах.

Отже, за низкою ознак М.Сціборським пропонувався тип сильної держави з тоталітарним режимом. Андрій Мельник писав: «Цей проект виявився конструкційно не гіршим зі всіх дотепер відомих, хоч автор його не був юристом, не мав штабу співробітників і опрацював його сам один не продовж років чи місяців, а в сімдесят дві години». Нарис основних законів Української держави випереджає час на декілька століть.

Список використаних джерел:

1. Конституція Миколи Сціборського 1939. URL: <http://constituanta.blogspot.com/2012/04/1939.html>
2. Рибак А. Концепції формування органів державної влади у політичній думці ОУН (м) 1940-1950-х років. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.politik.org.ua/vid/magcontent.php3?m=1&n=79&c=1912>.